



Odgovor Vlade Republike Slovenije na zahtevo Varuha človekovih pravic glede problematike postavitve žičnate ograje z rezili kot tehničnega sredstva za nadzor državne meje in s tem povezanega preprečevanja nedovoljenega prehajanja državne meje

Varuh človekovih pravic (v nadaljevanju Varuh) je 15. 12. 2015 na Vlado Republike Slovenije (v nadaljevanju Vlada) naslovil zahtevo glede problematike postavitve žičnate ograje z rezili kot tehničnega sredstva za nadzor državne meje in s tem povezanega preprečevanja nedovoljenega prehajanja državne meje. Varuh v okviru obravnave pobude naproša za posamezna pojasnila, ki so vezana na postavitvev ograje, kot sledi:

1. Varuh naproša za posredovanje Sklepa Vlade RS, ki vsebuje odločitev Vlade RS o postavitvi žičnate ograje na državni meji in pravno podlago za tak sklep

Vlada je na 62. redni seji, 9. 11. 2015 obravnavala Načrt uporabe tehničnih in drugih sredstev za preprečevanje nedovoljenega prehajanja državne meje z Republiko Hrvaško, ki je označen s stopnjo tajnosti »zaupno«. Vlada je zadolžila ministrico za notranje zadeve, da v skladu s 7., 8. in 11. členom Zakona o nadzoru državne meje (v nadaljevanju ZNDM-2) in 10. členom Zakona o nalogah in pooblastilih policije sprejme potrebne ukrepe, da se preprečijo ravnanja, ki ogrožajo varnost ali javni red, vsem ostalim ministrstvom in drugim državnim organom pa naložila, da nudijo potrebno pomoč pri izvedbi načrta. Sklep je priloga odgovora Varuhu.

2. Dejanske in pravne razloge, ki so botrovali k odločitvi o postavitvi izbrane tehnične ovire/sredstva, če to ni razvidno iz zahtevanega sklepa?

Po vzpostavitvi ograje na madžarski meji se je migracijski tok preusmeril preko Republike Slovenije. Soočeni smo bili z dnevnim pretokom migrantov do 10.000 oseb, občasno tudi bistveno več, ki so državno (schengensko) mejo prestopali izven mejnih prehodov, nenačrtovano in v velikih skupinah. Ne glede, da se je trenutno migracijski val zmanjšal na okoli 3.000 oseb dnevno, varnostne ocene kažejo, da še vedno več milijonov ljudi želi vstopiti v Evropsko unijo. Grčija in Turčija nista vzpostavila ustrezne kontrole pri nezakonitem prehajanju mej, zato so ostale države članice Evropske unije (Hrvaška, Slovenija, Avstrija) primorane vzpostaviti učinkovite ukrepe za obvladovanje nadzorovanega prehajanja schengenske meje.

ZNDM-2 v 8. člena določa, da Policija sme namestiti in uporabljati tehnična ali druga sredstva za opravljanje nadzora državne meje ali preprečevanje nedovoljenega prehajanja državne meje. Za uspešno izvedbo teh nalog in nalog predpisanih s pravnim redom Evropske unije, policisti lahko uporabljajo zemljišča in vodne površine ne glede na lastništvo, pri čemer lastniki morajo policiji omogočiti prost dostop in gibanje za nemoteno opravljanje nalog nadzora državne meje.

3. Na kakšen način je določena trasa poteka postavitve žičnate ograje in ali se je pri tem upoštevalo pomembne elemente družbenega pomena, kot so pogoji humanosti in posledice za gospodarstvo?

Iz razloga zaščite prebivalcev, premoženja in varnosti migrantov oz. vzdrževanja javnega reda in varnosti je treba imeti vzpostavljen učinkovit nadzor nad nekontroliranim prehajanjem državne (schengensko) meje. Skladno s tem je Vlada

sprejela določene ukrepe, med njimi tudi postavitve začasnih tehničnih ovir. Ta ukrep je nujen (neizogiben) in primeren za doseg navedenih ciljev, saj ga zaradi specifičnosti - konfiguracije terena in prometnih povezav, ni mogoče doseči z drugimi milejšimi ukrepi (npr. fizično varovanje s policisti in vojaki). Po mnenju Vlade tudi ni prekomeren, saj se tehnične ovire postavljajo glede na oceno tveganj za migracijske tokove in sicer zgolj na določenih identificiranih izpostavljenih odsekih meje, kjer je na podlagi ocene možno pričakovati povečan pritisk migracijskega vala, pri čemer se skuša v čim manjši meri posegati v pravico lastnikov in posestnikov zemljišč oz. vplivati na lokalno okolje. Pri tem je treba opozoriti, da tehničnih ovir policija, v sodelovanju s Slovensko vojsko, ne postavlja na celotni meji z Republiko Hrvaško in meje tudi ne zapira. Gre za nujen in začasen ukrep, ki je potreben tako za zaščito državljanov in njihovega premoženja kot tudi za zaščito migrantov, s ciljem preprečevanja razpršenega prehajanja meje oz. usmerjanje prehoda na vstopne točke, kjer so vzpostavljeni pogoji za sprejem in obravnavo. S sprejetimi ukrepi je mogoče omiliti vse negativne učinke migracijskega pritiska na življenje prebivalcev v obmejnem pasu ter zagotoviti ustrezno raven varnosti ljudi in njihovega premoženja ter zagotoviti varnostne razmere, ki bodo omogočale nemoteno življenje in delo ljudi. Pri sprejemu ukrepov se torej upošteva predvsem varnostni vidik, skušajo pa se upoštevati tudi ostali dejavniki.

- 4. Morebitno tekoče/vsebinsko povezani postopki in opredelitev organov, ki jih vodijo, in sicer predvsem:**
- a. obveščanje lastnikov zemljišč, kjer poteka žičnata ograja;**
 - b. pridobivanje morebitnih potrebnih predhodnih soglasij glede na ugotovljene okoliščine;**
 - c. odločanje o morebitnih odškodninah in načinu njihove določitve.**

Obveščanje lastnikov zemljišč, na katerih se postavljajo začasne tehnične ovire poteka preko policije, ki podatke o lastnikih na podlagi številke parcel pridobi na Geodetski upravi Republike Slovenije.

Na podlagi ocene tveganja, določenih trasah o poteku začasnih tehničnih ovir in pridobljenih podatkih o lastnikih zemljišč, se v nadaljevanju upravičencem – lastnikom pošlje obvestilo o tem, da se bodo na njihovih zemljiščih postavljale začasne tehnične ovire. Pridobivanje predhodnih soglasij na podlagi veljavne zakonodaje ni potrebno. Trase določa policija skupaj z Ministrstvom za zunanje zadeve pri čemer se, v kolikor je to mogoče, upošteva pripombe občanov in tudi druge pomembne elemente. Tako je policija na določenih izpostavljenih delih tudi omogočila prehode upravičencem v obliki vrat. Pri pripravi ukrepov za preprečevanje poškodb živali je policija intenzivno sodelovala z Lovsko zvezo Slovenije, ki je tudi koordinator teh aktivnosti. Pripravljeni so določeni ukrepi, ki se izvajajo vzporedno s postavljanjem začasnih tehničnih ovir. Tako so ponekod že postavljena kemična odvrta sredstva (na območju Kočevja in Bele Krajine), postavljeni pa bodo tudi električni pastirji in dodatne dopolnilne ograje za zaščito živali pred tehničnimi ovirami. Nameščajo se tudi označevalni - šumeči varnostni trakovi, ki imajo prav tako funkcijo odganjanja divjadi. Z Lovsko zvezo Slovenije prav tako potekajo dogovori, da bodo na ožjih delih narejeni prehodi za živali (za čas, ko je stopnja tveganja manjša). Tako so na skupno 11 mestih, kjer je frekvenca prehodov živali največja, narejene odprtine za prehod divjadi.

Skratka, gre za celo vrsto ukrepov, ki jih policija skupaj z Lovsko zvezo Slovenije in društvi za zaščito živali načrtuje in tudi že izvaja. Poleg tega je policija na mestih ob rekah, kjer so urejena kopališča ali prostori za kampiranje, namestila panelne ograje in s tem poskrbela za varnost ljudi.

Za postavitve tehničnih ovir je na podlagi prvega odstavka 8. člena ZNDM-2 je meje pristojna policija. ZNDM-2 v tretjem odstavku 8. člena določa, da morajo lastniki in posestniki zemljišč in vodnih površin pustiti prost dostop in gibanje za nemoteno opravljanje nalog nadzora državne meje. Gre za pravilo, ki v javnem interesu omejuje

lastninsko pravico in določa do katere mere so lastniki dolžni trpeti škodo, ki nastaja zaradi doseganja javne koristi. Omejitev lastninske pravice mora biti sorazmerna glede na namen in cilje javne koristi, ki se jo s postavitvijo ograj na meji zasleduje. Tudi pravna pravila 7. člena ZNDM-2 določajo, da je potrebno pooblastila uporabiti v skladu z načelom sorazmernosti in se pri tem ne sme povzročati škode, ki bi bila v očitnem nesorazmerju z njihovim namenom in zastavljenimi cilji njihove uporabe. Trenutno veljavne zgoraj navedene pravne podlage torej omogočajo plačilo škod zaradi postavitve tehničnih ovir na meji, pod pogojem, da je škoda, ki pri tem nastane v očitnem nesorazmerju z namenom in zastavljenimi cilji.

5. Pravna podlaga in opredelitev pravnih dejanj, ki so bila izvedena pri odločanju o omejevanju splošne rabe vodnega dobra?

Kot je že navedeno v 1. in 2. točki je policija ukrepala na podlagi 8. člena ZNDM-2 oz. v skladu z Načrtom uporabe tehničnih in drugih sredstev za preprečevanje nedovoljenega prehajanja državne meje z Republiko Hrvaško.

Priloga:

- Sklep Vlade RS št. 22500-8/2015/6, 9. 11. 2015